

היום שאחרי אבו מאזן - סיכום סימולציה

ד"ר ליאור להרס*

ב-30 בינואר 2023 ערך מכון מיתווים משחק סימולציה שמטרתו לתרגל היתכנות של תרחישים שונים להמשך היחסים בין ישראל לרשות הפלסטינית, והמעורבות של שחקנים אזוריים ובינלאומיים בזירה זו, בעקבות תרחיש עתידי של מות יושב ראש הרשות הפלסטינית מחמוד עבאס (אבו מאזן), ועל רקע הקמת הממשלה החדשה בישראל.

מסגרת הפעולה של הסימולציה הייתה מפגש חירום בינלאומי שנערך ביוזמת ארצות הברית שלושה ימים לאחר הודעה על מותו של אבו מאזן, ולאור היערכות של השחקנים השונים בזירה נוכח המציאות החדשה. תרחיש הפתיחה כלל את מינוי חוסיין א-שייח' ומג'ד פרג' כיושבי ראש משותפים של הרשות באופן זמני עד עריכת בחירות. זאת לצד הנחות המבוססות על המציאות הקיימת ובראשן המציאות הפוליטית בישראל בעקבות הקמת הממשלה חדשה, מצב של מתיחות בין מערכת הביטחון לבין המנהיגות הפוליטית של המתנחלים, וחוסר יציבות ואלימות בשטח. המפגש נערך במטרה לשמור על היציבות באזור ולדון בצעדים להרגעת הזירה והסכמה על מפת דרכים להמשך היחסים בין ישראל והרשות הפלסטינית. למפגש הוזמנו נציגי ישראל והרשות הפלסטינית, לצד נציגי מצרים, ירדן, מדינות המפרץ, והאיחוד האירופי. בצד הישראלי הייתה בסימולציה נציגות לשלושה שחקנים: בנימין נתניהו (ראש הממשלה), רב-אלוף הרצי הלוי (מערכת הביטחון), והשר בצלאל סמוטריץ' (הנהגת המתנחלים). בצד הפלסטיני הייתה נציגות לשלושה שחקנים: א-שייח' ופרג' (הנהגה זמנית), מרואן ברגותי (הנהגה מתחרה בפתח) ואסמאעיל הנייה (חמאס).

בדיון התפתחו תובנות ומסקנות סביב ארבע סוגיות יסוד שעלו מתוך הסימולציה:

1. שאלת קיום בחירות ברשות הפלסטינית - יציאתו של אבו מאזן מהזירה צפויה להעלות מחדש, באופן טבעי, את שאלת קיום הבחירות ברשות הפלסטינית לסדר היום המקומי, האזורי והבינלאומי. מאז הבחירות לנשיאות בשנת 2005, והבחירות לרשות המחוקקת ב-2006, לא נערכו בחירות ברשות הפלסטינית. בינואר 2021 הוכרז על עריכת בחירות אך באפריל 2021 הודיעה הנהגת הרשות על דחיית הבחירות למועד לא ידוע.

הסימולציה חשפה את הדילמות שצפויות לצופי סביב שאלה זו, הן בזירה הפנים-פלסטינית והן בזירה הבינלאומית. בזירה הפנים-פלסטינית נראה שאם תמונה הנהגה זמנית ברשות, היא תתמודד עם קריאת תיגר כפולה גם מצד הנהגת החמאס, וגם מצד "האופוזיציה" בתוך הפתח המזוהה במיוחד עם מרואן ברגותי, שיושב בכלא הישראלי; מוחמד דחלאן, שפועל מאבו דאבי; ונאסר אל-קודווה, אחיינו של יאסר ערפאת. גורמים אלו יסרבו להכיר בסמכות הנהגה הזמנית ויתבעו בחירות מיידיות. תתכן גם אפשרות של מגעים ותיאומים בין גורמי אופוזיציה בפתח עם מנהיגי חמאס.

ההנהגה הזמנית של הרשות צפויה לפעול להגברת היציבות והמשילות, החלשת מוקדים של אופוזיציה פנימית, ולא תזדרז לקבוע מועד לעריכת בחירות. יחד עם זאת, המנהיגות הזמנית תצטרך לפעול לגיוס לגיטימציה ציבורית ועממית ולשם כך תצטרך להראות שהיא "תקיפה" יותר מאבו מאזן, במיוחד נוכח מדיניות הממשלה החדשה בישראל, ותידרש להציג לדעת הקהל הישגים מוחשיים. שני משתנים מרכזיים שישפיעו על הדינמיקה בזירה זו הם (1) היקף הלחץ הציבורי ברחוב הפלסטיני בדרישה לבחירות מיידיות. ניתן להניח שתהיה דרישה ציבורית חזקה לעריכת בחירות, אך נשאלת השאלה האם היא תתורגם בטווח המידי למחאה המונית, והאם תהיה הסכמה למסגרת זמן מסוימת של היערכות

לפני עריכת הבחירות. לעמדה שיקבלו גורמי משפיעים ובראשם בכירים במנגנוני הביטחון של הרשות, ומנהיגות האסירים הפלסטינים, תהיה השפעה רבה. (2) מידת היכולת של האופוזיציה בפתח להתאחד סביב מנהיג אחד, ולא להתפצל למחנות שונים סביב מנהיגים שונים. בהקשר זה תהיה השפעה לתפקיד שימלאו שחקנים אחרים בפתח, ובראשם ג'יבריל רג'וב ומחמוד אל-עאלול. נראה שהיתרון הגדול יהיה בידיו של מי שתהיה לו יכולת טובה יותר להקים קואליציות מהירות.

גם **השחקנים בזירה הבינלאומית והאזורית** יצטרכו להתמודד עם שאלת הבחירות ולעמדתם תהיה השפעה משמעותית. האם שחקנים מובילים בקהילה הבינלאומית ידרשו עריכת בחירות מיידיות? באיזו מידה יופעלו לחצים על הרשות בנושא זה? ואילו תנאים יוצגו לגבי עריכת הבחירות? משחק הסימולציה העלה **שמנהיגי האיחוד האירופי צפויים להוביל את הקו הברור ביותר בנושא קיום בחירות ברשות הפלסטינית**, והתמיכה הכלכלית של האיחוד ברשות תעניק חשיבות לעמדה זו. האיחוד גם לצפוי לקרוא לישראל לאפשר לתושבים הפלסטינים במזרח ירושלים להשתתף בבחירות, כפי שנעשה בעבר. יחד עם זאת, ספק אם האיחוד יוביל מהלך מדיני משמעותי בנושא כאשר מגבלותיו ידועות, בין השאר בשל הפיצול הפנימי ומעורבותו בזירות אחרות, ובראשן אוקראינה. ניתן להעריך שמנהיגי האיחוד לא יתנו את הסיוע לרשות בקיום הבחירות וקרוב לוודאי שיפעלו בתיאום עם הממשל האמריקאי. ממשל בידן צפוי לתמוך עקרונית בעריכת בחירות, ולהביע מחויבות לערכים הדמוקרטיים כחלק מעמדה גלובלית של הממשל. יחד עם זאת, הממשל צפוי להביע עמדה פרגמטית יותר בנושא הבחירות, שתאפשר למשל הסכמה על מרחב זמן מסוים של היערכות לבחירות. ניתן היה לראות פער עמדות שכזה בין ארה"ב ואירופה במהלך הויכוח על עריכת הבחירות ברשות בשנת 2021, כאשר אירופה דרשה לקיים את הבחירות כמתוכנן, אך ארה"ב לא השמיעה עמדה פומבית ברורה.

גם לעמדה של מדינות ערב תהיה השפעה בנושא כאשר מצרים וירדן צפויות מצד אחד להביע תמיכה עקרונית בבחירות, אך ניתן להעריך שיפעלו בתיאום עם ההנהגה של הרשות בשאלה זו. נראה שמדינות אלו יפעלו בעיקר לייצב את המצב, ולהבטיח את היציבות של הרשות, ולא יפעלו לקדם מועמד ספציפי. מדינות המפרץ צפויות לגלות מעורבות בנושא, כאשר קטאר צפויה לקדם את העמדות של חמאס בויכוח על הבחירות, ועמדת האמירויות צפויה להיות מושפעת מהאינטרסים של דחלאן. הדיון על שאלת הבחירות צפוי להתחבר לשיח מחודש בנושא הפיוס הפנים-פלסטיני, וייתכן שמצרים וקטאר ינצלו את המצב החדש לחידוש המגעים בין הצדדים וקידום הסכמה שתכלול גם מתווה בנושא הבחירות. יחד עם זאת, מצרים וירדן לא ירצו לקדם מהלך שיביא להשתלטות של החמאס על הגדה המערבית. בסימולציה, שאלות אלו הוביל להסכמה על מפגש בין-ערבי, שכולל את הפלסטינים, מצרים, ירדן, ומדינות המפרץ, לדיון בנושאים אלו, ולהקמת מסגרת שתוכל גם להוביל מהלכים בנושאים של בחירות ואחדות פלסטינית. השיח בנושא אחדות ובחירות מעורר מחדש גם דילמות לגבי העמדה של השחקנים הבינלאומיים השונים לגבי דיאלוג עם חמאס, ובאילו תנאים, ונכונות לקבל אפשרות של ממשלת אחדות או ממשלת טכנוקרטים בתמיכה של פתח וחמאס.

בתרחיש כפי שעלה בסימולציה, ישראל צפויה להבהיר שהיא לא מתערבת בענייניה הפנימיים של הרשות הפלסטינית, אך היא צפויה להתנגד (גם אם לא בהכרח בצורה פומבית) לעריכת בחירות ברשות ובמיוחד לעריכת בחירות במזרח ירושלים. ישראל תדרוש זמן לבחון את הרשות במצבה החדש, ולפעול לייצוב המצב, עם דגש על הנושא הביטחוני, ותפעל נגד מהלכים של בחירות ואחדות פנים-פלסטינית. אם אכן יתפתחו מגעים בינלאומיים רציניים בנושא הבחירות, ישראל צפויה לעמוד בפני דרישה של גורמים בקהילה הבינלאומית להשתתפות התושבים הפלסטינים במזרח ירושלים בבחירות. ישראל הסכימה לכך בעבר, בהתאם למתווה שהתקבל בהסכמי אוסלו, אך הממשלה הנוכחית תתקשה להסכים לכך. קיימת גם אפשרות ששאלת שיחרורו של ברגותי תעלה שוב לסדר היום, גם בשיח הפלסטיני הפנימי אבל אולי גם בשיח הבינלאומי. בסימולציה עלתה אפשרות של העברת ברגותי לירדן על ידי

ישראל כשלב ראשון להחזרתו למשחק הפוליטי, אך נראה שגם בישראל, גם ברש"פ וגם בירדן לא יתלהבו ממהלך כזה. התאחדות של גורמים שונים בפתח סביב מנהיגות ברגותי כמועמד מוסכם תגביר את הלחץ לשחרורו.

2. מניעת הסלמה וייצוב המצב – הסימולציה שרטטה תרחישים אפשריים שונים של הסלמה במוקדים ובקווי חיכוך שונים, ובהם מתיחות בהר הבית/אל-חרם אל-שריף; עימותים בין מתנחלים לבין פלסטינים בקבר יוסף, כולל אפשרות של התבצרות פוליטיקאים ישראלים במתחם הקבר; התנגשויות בין חיילי צה"ל וחמושים פלסטינים במחנה פליטים דהיישה, והסלמה לידי חילופי אש בין חיילי צה"ל וכוחות ביטחון של הרשות; עימותים בין פלגים שונים בפתח; וזליגה של האירועים לרצועת עזה. ההתפתחויות כללו גם השפעה של האירועים על הזירה הפנימית בירדן והתפתחות של הפגנות המוניות וקריאות של חברי פרלמנט לניתוק היחסים עם ישראל.

אירועי ההסלמה בשטח חשפו את עומק המתח בין מערכת הביטחון לבין בכירי מפלגת "הציונות הדתית" שמחזיקים עמדות מפתח בממשלה. בעוד שמערכת הביטחון דוחפת לייצוב המצב, לחיזוק הרשות הפלסטינית, ולשיתוף פעולה עם גורמים בינלאומיים על קידום הרגעה, סמוטריץ' וכן גביר נותנים גיבוי לגורמים שפועלים להתססת המצב בשטח, מייחלים לקריסת הרשות, ומתנגדים בתקיפות למאמצים מדיניים בינלאומיים. ראש הממשלה נתניהו נמצא בתווך והוא נדרש להכריע בין הצדדים ולאזן בין המפלס המדיני-ביטחוני למפלס הפוליטי.

הסימולציה הציפה שאלות לגבי ההשלכות של השינוי הפוליטי בישראל, והאפשרות של שבירת הנחות יסוד במדיניות המסורתית של ישראל. בעוד שלאורך השנים ישראל בהובלת נתניהו פעלה לשימור המצב הקיים של רשות פלסטינית יציבה, ושיתוף פעולה ביטחוני, כלכלי ואזרחי בין ישראל והרשות, נראה שבקואליציה החדשה יש שחקנים בכירים שקוראים תיגר על גישה זו, ומה שהיה הוא לא בהכרח מה שיהיה. כמו כן **גורמים ישראלים ששימשו לאורך השנים כ"ספוילרים", וכסוכני כאוס בשטח, נמצאים עכשיו בתוך המערכת** וזוכים לתמיכה מצד שרים בממשלה. נשאלת השאלה האם תרחיש של הסלמה וכאוס ישרת גורמים אלו במצב הנוכחי, והאם הם מעוניינים לדחוף לכך או שהם חוששים מזה.

נוכח התפתחויות אלו, גורמים בינלאומיים צפויים להגביר מעורבות ולפעול להרגעת המצב בשטח. מאמצים אלו יתמקדו במניעה של הסלמה ובצעדים שיגבירו את המתיחות, ובכלל זה מהלכים ישראלים לכיוון של סיפוח והגברת החיכוך בשטחי סי והפרת הסטטוס קוו במתחם הר הבית/אל-חרם אל-שריף. הסלמה משמעותית יכולה גם להעלות דיון בינלאומי על אפשרות של שליחת כוח בינלאומי למוקדים מסויימים בשטחים. המאמצים הבינלאומיים צפויים להתמודד עם כוחות חזקים בשטח שמושכים לכיוון של הסלמה והידרדרות, והתפתחות של דינמיקה מסוכנת שהגיעה לנקודת שיא.

3. מעורבות אזורית ובינלאומית – הסימולציה הצביעה על אפשרות של שינוי ביחס של גורמים שונים בקהילה הבינלאומית כלפי הזירה הישראלית-פלסטינית, ועלייה בתשומת הלב הבינלאומית כלפי הסכסוך, לאחר שנים של תעדוף נמוך לסכסוך. מרכיבים של חוסר יציבות, חשש מהסלמה, ושינויים דרמטיים בזירה, יכולים לדחוף להגברת המעורבות הבינלאומית. יחד עם זאת, בהינתן ההתפתחות השונות בתרחיש שהוצג בסימולציה, ייתכן מתח לגבי שאלת המיקוד של המאמצים הבינלאומיים – האם הם יתמקדו בצעדים להרגעת הרוחות ומניעת הסלמה, במהלכים להבטחת היציבות והמשילות של הרשות הפלסטינית, ובקידום תהליכים דמוקרטיים בזירה הפלסטינית, או באסטרטגיה מדינית רחבה יותר של גיבוש אופק מדיני וסלילת הדרך לפתרון שתי המדינות.

הסימולציה הצביעה על ארה"ב כשחקן מוביל שצפוי למלא תפקיד מרכזי בתרחיש כזה. ממשל ביידן לא נתן עדיפות גבוהה לנושא הפלסטיני, ותשומת הלב שלו נמצאת בזירות אחרות, אך בהינתן התנאים שהוצגו בסימולציה הוא כן צפוי להפעיל את כובד משקלו. הממשל ידגיש את הצורך ביציבות והרגעה וימקד את מאמציו ביעדים אלו, לצד הצהרות על חזון עתידי של שתי מדינות ושאיפה לבחירות ודמוקרטיה ברשות. כמו כן, הממשל יפעל בנושא בתיאום עם השחקנים האזוריים, ובראשם מצרים וירדן, ועם האיחוד האירופי (בשונה ממשל טראמפ שפעל בזירת הסכסוך ללא תיאום עם האירופאים). הממשל יכול גם לדרוש מישראל שיתוף פעולה במאמצים המדיניים בנושא הפלסטיני כדי לאפשר יותר מרחב פעולה בנושא האיראני.

האיחוד האירופי נתפס אומנם כשחקן יחסית חלש במרחב הישראלי-פלסטיני, שלא משתמש כמעט במקלות וגזרים, והוא גם מוגבל בשל פיצולים ויכוחים פנימיים בין מדינות האיחוד, אך הוא צפוי לשחק תפקיד בתרחיש של שינוי דרמטי ברשות, כמו זה שהוצג בסימולציה, בין השאר גם נוכח הסיוע הכלכלי הנרחב שהוא נותן לרשות. העמדה האירופית צפויה מצד אחד לדרוש מהרשות לקיים בחירות דמוקרטיות בהקדם, ולשפר את התיפקוד של מוסדות ומנגנוני הרשות, ומצד שני לדרוש מישראל לאפשר עריכת בחירות במזרח ירושלים, והקפאה של צעדים חד צדדיים בשטחי סי ובמזרח ירושלים. האיחוד יכול גם לנסות לנצל את המשבר בזירה לטובת חידוש ההצעה האירופית משנת 2013 להענקת מעמד של "שותפות מועדפת מיוחדת" (Special Privileged Partnership) לישראל ולמדינה הפלסטינית כתמריץ אפשרי לקידום שלום. דיון זה חשף גם את הבעיה המתמשכת של היעדר מנגנון בינלאומי יעיל שמוביל את המהלכים הבינלאומיים בנושא המדיני. קבוצת הקוורטט, שהוקמה בשנת 2002, וכללה את ארה"ב, רוסיה, האו"ם והאיחוד האירופי, לא מתפקדת כבר הרבה שנים, ועל רקע המלחמה באוקראינה היא הופכת ללא רלוונטית. ייתכן שהחזרת הנושא הפלסטיני לסדר היום הבינלאומי תעורר מחדש את שאלת המנגנון ותקדם דיונים על שינוי בהרכב של הקוורטט או ביצירת מנגנון חדש שיכלול גם שחקנים אזוריים.

ברמה האזורית מצרים וירדן צפויות להוביל את ניהול המשבר, כאשר לשתייהן קשר חזק עם הרשות ושתייהן מסייעות במאמצים בין ישראל והפלסטינים כאשר מצרים מתמקדת בזירה של רצועת עזה וירדן תפקיד חשוב בנושא המקומות הקדושים בירושלים. מצרים היא הגורם המרכזי שהוביל לאורך השנים את מאמצי הפיוס בין הפתח והחמאס, ובתרחיש של מות אבו מאזן היא צפויה לחדש את המאמצים בכיוון זה, במטרה לקדם הסכמות על עריכת בחירות ואפשרות של ממשלת אחדות או ממשלת טכנוקרטים. המצרים ככל הנראה לא ילחצו על הרשות לערוך בחירות מיידיות ולא יתערבו כנראה בשאלת הזהות של היורש של אבו מאזן, אך כן יפעלו למניעת אפשרות של השתלטות חמאס על הרשות. ירדן צפויה אף היא למלא תפקיד בהתפתחויות אלו וניתן להעריך שהיא תדרוש לצד המאמצים בתוך הזירה הפלסטינית, גם צעדים נגד מהלכים ישראלים חד צדדיים בשטחים וגם יצירה של אופק מדיני שיאפשר לחזק את הרשות.

ייתכן שבתרחיש של מות אבו מאזן, המעורבות האזורית תעלה הילוך ותוקם ועדת היגוי ערבית מוסכמת שתוביל תהליך של בחירות ופיוס, והיא יכולה לכלול את מצרים וירדן לצד מדינות מפרציות כמו סעודיה, האיחוד האמירויות וקטאר. ועדה זו תוכל גם להוביל את הפיקוח על הבחירות בסיוע עם גורמים בינלאומיים נוספים ובהם האיחוד האירופי ומרכז קטר. במתיחות שנוצרה בין הרשות הפלסטינית לבין איחוד האמירויות, בנוסף למחלוקת על רקע הסכמי אברהם, קיים ממד פרוסנלי שנגע לעוונות בין שליטי האמירויות ואבו מאזן. יציאתו של אבו מאזן מהזירה יכולה להביא לשינויים ביחסים בין הצדדים, אך הנוכחות של דחלאן באמירויות תמשיך להשפיע על היחס של מנהיגי הרשות לאמירויות. קיימת הערכה על פיה אם ייערכו בחירות זמן קצר לאחר מות אבו מאזן, דחלאן לא ישתתף בהן, אלא ימשיך לעקוב אחר האירועים, יתמוך במועמד אחר ויגביר מעורבות לקראת התמודדות בשלב הבא. גם סעודיה

מצטיירת כשחקן חשוב בזירה, עם קלפים משמעותיים שיוכלו להשפיע על ההתפתחויות. החייאת הזירה המדינית בנושא הפלסטיני צפויה להעלות דיונים על עסקה עם סעודיה שתכלול מהלכי נורמליזציה עם ישראל בתמורה להבטחות אמריקאיות בנושאים של סיוע צבאי והתמודדות עם איראן, וחיידוש יוזמת השלום הערבית.

4. שרטוט מסגרת היחסים בין ישראל והרש"פ בתנאים החדשים – הסימולציה דנה באפשרות של הפיכת נקודת המשבר בזירה הישראלית-פלסטינית להזדמנות של מגעים, בחסות בינלאומית ואזורית, על מסגרת הבנות חדשה בין ישראל והרשות הפלסטינית. מתווה שכזה, כפי שנידון בסימולציה, יכול לכלול מספר רגליים: רגל ביטחונית, של אשרור וחיזוק התיאום הביטחוני בין הצדדים, הגברת המשילות של הרשות, וריסון פעולות ישראליות בתוך שטח A; רגל מדינית, של אשרור הסכמים קיימים, עצירת צעדים ישראליים חד צדדיים בשטח, ומציאת מסלול מוסכם לחידוש השיח המדיני, אולי בתוך מסגרת עקרונית יוזמת השלום הערבית; רגל כלכלית, של צעדים משמעותיים לחיזוק הכלכלה הפלסטינית, בסיוע של מדינות האזור, וקידום פרויקטים שונים ובהם פיתוח שדה הגז מרין בחופי עזה. כל זאת בנוסף למהלכים שיתמקדו בזירה הפנים-פלסטינית, שיתייחסו לבנייה, וחיזוק, של מוסדות הרשות הפלסטינית ויצירת תשתית למדינה עתידית, הגברת הדמוקרטיזציה ברשות, וקידום פיוס פנים-פלסטיני. מהלך כולל שמחבר מרכיבים אלו, במסגרת היערכות של היום שאחרי אבו מאזן, תוכל לעסוק גם בחשיבה מחדש על העמדה הבינלאומית ביחס לפיוס פנים פלסטיני, ודיון בינלאומי על התנאים הנדרשים להכרה בממשלת אחדות פלסטינית.

בתקופת שלטונו של אבו מאזן התפתחה בדעת הקהל הפלסטינית מגמה של חוסר אמון בפתרון שתי המדינות, ובתהליך השלום, והתנגדות להמשך התיאום הביטחוני והאזרחי עם ישראל. המנהיגים שצפויים לרשת את אבו מאזן יצטרכו להתמודד עם עמדה זו, ויתקשו להמשיך במסלול המדיני של אבו מאזן ללא הישגים וללא מהלכים שיסייעו לשכנע ולגייס את דעת הקהל.

לסיכום, תרחיש היום שאחרי אבו מאזן יכול להביא לשורה של סכנות ואיומים אך יכול לספק גם הזדמנויות. מצד אחד, יציאתו של אבו מאזן מהזירה תערער את המצב הקיים, ויכולה להוביל לתנאים של כאוס, קריסה של הרשות הפלסטינית (חלקית או מלאה), מאבק פנימי קשה בין קבוצות חמושות, חוסר יציבות, ופוטנציאל גדול להסלמה בזירה הישראלית-פלסטינית. השילוב של התרחיש הנידון, עם המציאות הפוליטית החדשה בישראל, והמדיניות של הממשלה החדשה בישראל, יוצרת חששות כבדים ל"סערה מושלמת". השילוב של חולשת הרשות, ואפשרות של ביזור מוקדי הכוח שלה לאזורים נפרדים, ביחד עם רצון של גורמי ימין בממשלה להביא לקריסה ולפירוק הרשות, עלול לקדם פרגמנטציה מסוכנת של הגדה. מצד שני, תרחיש זה, בתנאים מסויימים, יכול גם להביא לשבירת הסטגנציה המתמשכת בזירה, וליצירת הזדמנויות שנוגעות לזירה הפוליטית הפנים-פלסטינית, ולזירה המדינית הישראלית-פלסטינית, וגם להגברת המעורבות האזורית והבינלאומית בזירה. הסימולציה חשפה שורה של שאלות וסוגיות שעתידות לצוף ביום שלאחר אבו מאזן, הנוגעות לאפשרות של עריכת בחירות ברשות, ובאילו תנאים, להיווצרות של הסלמה בשטח במוקדים שונים, לתפקיד של שחקנים אזוריים ובינלאומיים שונים, ולהשלכות על מאמצים מדיניים בזירה. תרחיש זה יוביל להיערכות מחדש של השחקנים השונים ולמציאות חדשה בזירה הפלסטינית.

* ד"ר ליאור להרס הוא ראש התוכנית לקידום שלום ישראלי-פלסטיני במכון מיתוים.

* הסימולציה נערכה כחלק מפרוייקט מחקרי במימון ממשלת בריטניה, אך העמדות המוצגות כאן אינן מייצגות בהכרח את עמדותיה של ממשלת בריטניה.